

גם לנשמה מגיע אוכל"

הלות לחסה חידוים ואקטואליה לפי סדר פרשיות השבוע

פרשת ויגש שנת תשפ"ד

גיליון מספר : 408

1. יהודי שגנב כסף מגוי ואין לו לשלם האם מוכרים אותו לעבד? הוכח מפרשת השבוע!
2. מדוע לא זיהו האחים את יוסף לפי הקול שלו? והרי אפשר לזהות כל אדם לפי קולו?
3. ערב שטוען שהסכים להיות ערב רק משום שהלווה אמר לו שיהא לו לשלם האם אינו חייב לשלם?
4. מדוע לא חשש יוסף מהצער של אביו ולא שלח לספר לו שהוא נמצא במצרים כל כך הרבה שנים?
5. ההורג בשוגג האם יש ענין שישלם בגדים חדשים לאבלים שהיו צריכים לקרוע בגללו? הוכח מפרשת השבוע!
6. מגיד שיעור הנוסע באוטובוס האם מותר לו להכין שיעור באוטובוס? הוכח מפרשת השבוע!
7. מה הגדרתו של אדם המחובר למכונת לב ריאה בעת ניתוח לב? הוכח מפרשת השבוע!
8. מדוע לא התיר יהודה את הנידוי והרי תלמיד חכם מתיר לעצמו את הנידוי?
9. אדם שצריך לכתוב שם אביו על מסמך רשמי איך יכתוב זאת?
10. האם מותר לאדם לקרוא לסבו בשמו הפרטי? הוכח מפרשת השבוע!
11. האם יש חיוב לנכד לומר קדיש על סבא שלו? הוכח מפרשת השבוע!
12. כאשר אביו אומר לו לעשות דבר הפוך מסבו בקול מי צריך לשמוע? הוכח מפרשת השבוע!
13. האם כאשר פגש יוסף את אביו הוא בירך ברכת שהחיינו וברכת מחיה המתים? הוכח מפרשת השבוע!
14. האם יש איסור לברך גוי משום איסור לא תחנם?
15. מדוע בזמן הזה כאשר אדם הרואה את חברו שלא ראהו הרבה זמן אינו מברך שהחיינו הרי נפסק דצריך לברך?
16. איך היה מותר ליעקב לברך את פרעה שהנילוס יעלה מאליו הרי על ידי זה הוא מסייע לעוברי עבירה?
17. אמר לאשה פנויה הרי את מקודשת לי באלף דולר, ונתן לה צ'ק האם מקודשת? הוכח מפרשת השבוע!

"וַיִּזְתֵּי לָהֶם בְּבִיתִי וּבְחֻמּוֹתַי יָד וְשֵׁם טוֹב מִבְּנִים וּמִבְּנוֹת שֵׁם עֹלָם אֲתָן כֹּו אֲשֶׁר לֹא יִכְרַת"
 דברי התורה והלימוד בעלון זה עוקד שים השבוע לזכר ולעילוי נשמת
 פרת רות בת פנינה מזרחי ע"ה
 יהי רצון שתעמוד בתפילה ובתחינה לפני עי שאמר והיה והעולם על כל בני עשפחתה
 הנכבדה ועל כלל עם ישראל לגאולה קרובה בחסד וברחמים אמן

עלון זה יוצא לאור בס"ד ע"י בית המדרש "בית - יוסף"
 לע"נ רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן
 רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

1. יהודי שגנב כסף מגוי ואין לו לשלם האם מוכרים אותו לעבד? הוכח מפרשת השבוע!

"ויגש אליו יהודה" (מד יח)

בגניבתו האמור בעניין אין הכתוב מדבר אלא בגנב מישראל ולא מעובד כוכבים ומזלות ולא מהקדש, והם דבריו של הרמב"ם בהלכות גניבה (פ"ג) שכתב: גנב את הגוי או את ההקדש אינו נמכר על הקרן, ולא מצאו לו שם טעם והנה הוא.

ובמנחת סולת (מצוה מ"ב) תמה על האור החיים וז"ל: ולדעתי אינו כן, דאין בנו כח לדרוש דרשות מעצמנו. וכן תמה: על הא שמדברי הרמב"ם משמע להדיה דאם גנב אצל נכרי מחיוב להשיב מדאורייתא, דאם לא כן מה אשמועינן דאינו נמכר, ותיובא לדבריו של נתיבות המשפט (סימן שמ"ח) וכן לדבריו של היום תרועה (מסכת ראש השנה דף כ"ז) שכתבו שאם גנב מנכרי אין חיוב השבה?

והנה בפרשת דרכים (דרך האתרים דרוש ראשון) הקשה בשם מהר"ש יפה על המדרש מדוע חייבים כלל משום שגנבו את הגביע, הרי קימ"ל בגמרא במסכת עירובין (דף ס"ב ע"א) בן נח נהרג אפילו על פחות משה פרוטה, ואם כן לפני מתן תורה היה להם דין בן נח, אם כן מדוע צריכים בכלל להימכר? ומזה הפרשת דרכים הביא ראיה שלפני מתן תורה היה להם כבר דין ישראל, עיין בדברי רש"י בגמרא במסכת עבודה זרה (דף ג' ע"א) וכן בדבריו של התוספות בגמרא במסכת הוריות (דף ח' ע"ב) שכתבו שהיה להם דין בן נח ויש אריכות גדולה בזה.

2. מדוע לא זיהו האחים את יוסף לפי הקול שלו? והרי אפשר לזהות כל אדם לפי קולו!?

ואומרים הגן רווה והאמרי אמת: שלפי זה אפשר להסביר מה שאמר להם יוסף בפרשתו (מ"ה ב') "והנה עיניכם רואות כי פי המדבר עליכם" וברש"י בלשון הקודש, והקשה הרמב"ם שאינה ראיה שהיה יכול להיות שידבר אדם אחד במצרים בלשון הקדש. לפי דברנו יוסף התכוון לומר להם שעד עתה לא הייתם יכולים לזהות אותי על פי הקול, אבל עכשיו שאני מדבר בלשון הקודש אתם יכולים לזהות אותי על פי הקול.

הספורנו (מ"ב) מתרץ: לכן התנכר אליהם יוסף ולא בענווה כמנהגו, אלא דיבר אתם קשות כמו שפירש רש"י בשם המדרש כדי שלא יכירוהו בקול, שכאשר מדבר בקול גבוה אי אפשר להכיר את הקול.

ואפשר עוד לתרץ: כמו שלא הכירו את יוסף במראית פניו כיון שהוא יצא בלא חתימת זקן, כן לא הכירו בטביעת עין של הקול כי בשנים אלו גם הקול השתנה.

3. ערב שטוען שהסכים להיות ערב רק משום שהלווה אמר לו שיהא לו לשלם האם אינו חייב לשלם?

"כי עבדך ערב את הנער" (מד לב)

שחושש שאין הלווה בטוח יהיה מאיזה סבה שיהיה ועל זה נכנס הערב, א"כ טענת הערב טענת סרק בעלמא. אבעית אימא שו"ע מפורש: דאיתא בשולחן ערוך (חוי"מ סימן קכ"ט ס"ב) אמר להם בשעת מתן מעות הלווה ואני ערב שנתעבד, וכתב הרמב"ם ואפילו לא נתערב להדיא רק שאמר למלווה להלוות ללווה כי בטוח הוא ועשאו על פיו, והיה שקר חייב לשלם לו דהוי כאלו נתערב לו ע"כ, והאיר לנו הש"ך (שם ס"ק ח), דהטעם שחייב הערב אינו משום ששיקר לו ביוצאים אלא הטעם דלעולם אין אדם יכול לדעת אם חברו בטוח, וזה עצמו שסובר שחברו בטוח הי' טעות של שקר שלעולם אין אדם יכול לדעת זה שאפילו רואה הרבה כסף על שולחנו של לווה ואפילו זהב ומרגליות אינו יכול להוציא מזה שהוא בטוח, דילמא אינו שלו או חייב ע"ז הרבה, רק במקרים בודדים, והרי זה ק"ו, מה זה שאמר בפירוש שהלווה בטוח, והיה סבור שעל ידי זה יפטור מהערבות נעשה ערב עליו וחייב כי טענת בטוח אינו טענה, מכ"ש מי שנכנס סתם ולא התנה כנ"ל שהוא חייב דזה עצמו ענין ערבות.

4. מדוע לא חשש יוסף מהצער של אביו ולא שלח לספר לו שהוא נמצא במצרים כל כך הרבה שנים?

ועוד מי התיר לו אחר שבאו אחיו להאריך לו ימי צרה שלא להודיעו תיכף ומיד.

הדעת זקנים לבעלי התוספת (בראשית ל"ז ל"ה בד"ה ויבך אותו אביו) ובשו"ת הריב"ש (סימן רמ"ט) תרצו: שמכאן יש להוכיח כי כאשר כל הקהל מסכימים בדבר אחד בכח חרם ויש סרבן אחד מהן, שאף על פי שאומר הסרבן לא אכנס עמהן בחרם, שגם הוא באותו הברית בעל כרחו, שהרי יוסף לא נכנס בחרם, שאם כן לא היו צריכים לשתף הקב"ה

איתא במדרש רבה (ויגש פרשת צ"ג) אמר רבי סימון שיהודה אמר ליוסף בנימוסים שלנו כתיב "ואם אין לו ונמכר בגניבתו" (שמות כ"ב) וזה יש לו לשלם, ובאחרונים הקשו מה מעניין גוי מה שכתבו בתורה, עיין חתם סופר, וכן בתפארת יהונתן ובעוד הרבה אחרונים.

הנה מדברי המדרש זה אפשר ללמוד שאף כשגונב מגוי אם אין לו לשלם צריך להימכר, שהרי יהודה לא ידע שזה יוסף וחשב שהמלך גוי אפילו הכי יש את הדין של ואם אין לו ונמכר, עיין בספר נחלקת יעקב ויהושע שהעיר מה יעשו הפוסקים דלקמן עם ראיה זו.

ואולם דבר זה אינו ברור בפוסקים דהנה הרמב"ם בהלכות גניבה (פרק ג' הלכה י"ג) כתב גנב את הגוי או את ההקדש אינו נמכר על הקרן אלא הרי זה עליו חוב עד שיעשיר. ובמנחת חינוך (מצוה מ"ב) כתב על כך שהמגיד משנה לא כתב היכן מקורו של הרמב"ם, ולכן דן המנחת חינוך מהיכן המקור של דברי הרמב"ם ע"ש מה שכתב. והביא המנחת חיים שמצא שהאור החיים (פרשת משפטים פרק כ"ב) כתב וז"ל: וראיתי לדייק מכאן שאם גנב מעובד כוכבים ומזלות אין בו דין ואם אין לו ונמכר בגניבתו שאמר בסמוך, ממה שאמר סמוך ל"ונמכר בגניבתו אם המצא תמצא בידו שנים ישלם" ואמר הכתוב בדין תשלומי כפל לרעהו ולא לעובד כוכבים ומזלות כמו שדרשו ז"ל, הא למדת כי דין ונמכר

מקשים הספורנו הפנים מאירות והתפארת יונתן (בפרשת מקץ) והגן רווה: מדוע לא הכירו השבטים את יוסף לפי הקול שלו, והרי נאמר בגמרא בגיטין (דף כ"ג ע"א) היאך סומא מותר באשתו, והיאך בני אדם מותרים בנשותיהן בלילה? אלא בטביעות עינא דקלא, אם כן הזינן דסמכין על איסורי דאורייתא על פי הקול! אם כן, מדוע אחי יוסף לא הכירו את יוסף.

הפנים יפות מתרץ: יוסף באמת חשש מזה שיכירו אותו על פי הקול, לכן דיבר יוסף רק על ידי מליץ, בכדי שלא יכירו את הקול שלו.

התפארת יונתן והפנים יפות מתרצים: רק כשמדבר באותו לשון שדיברו עד עכשיו ניתן להכירו לפי טביעות עין של הקול, אבל לא בלשון אחר, ויוסף דיבר עם המליץ בלשון מצרית ולכן לא הכירו את יוסף.

יש לחקור ערב שטוען שהסכים להיות ערב רק משום שהלווה אמר לו שיהא לו לשלם ולכן הסכים להיות ערב האם אינו חייב לשלם או דילמא חייב לשלם.

הנה מו"ר הגרש"ה וואזנר זצוק"ל בספרו שו"ת שבט הלוי (חלק י"א סימן ש"יט) נשאל בדבר השכיח שמי שהוא מקבל ערבות על חברו בקופת גמ"ח וכיוצא בו, והגיע הזמן והלווה לא שילם או שאינו יכול לשלם, והערב טוען שלא קבל עליו הערבות רק בחשבו שהלווה בטוח ולכן אינו רוצה לשלם ששני ת"ח גדולים מחולקים בדעתם, שת"ח אחד מצדיק את הערב ופוטרו מחיוב הערבות, והשני דעתו נתרצית שאין זו טענה כלל ופשיטא דנשאר בחיוב הערבות וחייב לשלם כהלכה. ומסיק בשבט הלוי: דפשיטא דחייב לשלם אבעית אימא סברה אבעית אימא שו"ע מפורש. אבעית אימא סברה: דכל ערב שאינו מוסר מודעה לפני אחרים או בפני הלווה עצמו דאינו חותם על הערבות אלא לפנים, פשיטא דחייב, דזה עיקר הערבות דמה שהמלווה אינו רוצה להלוות אלא עם ערב זה, הסבה

"ולא עמד איש אתו בהתוודע יוסף אל אחיו" (מה א)

והקשו המושב זקנים לבעלי התוספת (בראשית ל"ז ל"ה), והאור החיים הקדוש (בפרשה), ובשפת אמת (בפרשה): מודע לא חס יוסף על צערו של יעקב אביו ואכן בימי עבודתו של יוסף נוכל לומר כי בגלל היותו עבד וכן הוא לא הצליח להודיע לאביו, ואולם לאחר שעלה לגדולה למה לא כתב אגרת לאביו להפיג צערו כי יודע היה יוסף גודל הפלגת חיבת יעקב בו ויתאבל עליו ימים רבים ולמה לא שלח לבשרו, ותגדל עוד הקושיה על ימי הרעב שהיו עוברים ושבים מארץ מצרים לארץ כנען ולא חש על צערו

עמהם בפעם השניה, כי היה אביו בא מיד בלא ספק, ואחרי שנתקיים החלום הראשון הגיד להם לקיים החלום השני, ולולי כן היה יוסף חוטא חטא גדול לצער את אביו ולהעמידו ימים רבים בשכול ואבל על שמעון ועליו, ואף אם היה רצונו לצער את אחיו קצת איך לא יחמול על שיבת אביו, אבל את הכל עשה יפה בעתו לקיים החלומות כי ידע שיתקיימו באמת.

האור החיים הקדוש מתרץ: שיוסף חש על נפשו שידעו אחיו בדבר ולצד בושתם וכלימתם מאביהם ימסרו עצמם עליו לאבדו מן העולם לבל תגיע להם בושת מאביהם וגם אפשר כי יקללם וימית כולם ומצד זה יבקשו לקעקעו מהעולם לזה חש על נפשו שידעו אחיו בדבר וימנע מביא בדמי נפשו ואחר צאתו ממאסר ונעשה שר גדול והלכה לה חששה ראשונה, אף על פי כן נמנע מהודיע לאביו והוא על דרך אומרם בגמרא במסכת ברכות (דף מ"ג ע"ב) וכן בגמרא במסכת בבא מציעה (דף נ"ט): מוטב שיפיל אדם עצמו לכבשן האש ואל ילביץ פני חברו וחש על כבוד האחים מלביישם לפני יעקב ויצחק וכל זרע יעקב וסבל שיישאר אביו בצערו מלבייש אותם ועוד אף כי אחר שעלה לגדולה חשב יוסף בלבם מיחוש ההשטמה ממנו וייתעצו עליו לעקרו מהעולם.

הישמח משה מתרץ: שיוסף היה מתיירא להודיע ליעקב על ידי אף אדם, מכיוון שיוסף חשש שתפרח הרוח ברבות השמחה פתאומית כעובדה דמיייתא בגמרא במסכת כתובות (דף ס"ב) לכן יוסף חיכה בסבלנות עד שאחיו הגיעו והרי הם יודעים שאביהם זקן ואת מצבו הבריאותי והם ידעו איך לומר לו באופן דלא תהיה סכנה שימות מקבלת הבשורה.

5. ההורג בשוגג האם יש ענין שישלם בגדים חדשים לאבילים שהיו צריכים לקרוע בגללו? הוכח מפרשת השבוע!

החזקוני והחתם סופר (ח"א עמוד פב) וכן הפענח רזא ביארו: לפי שיוסף גרם להם שהם קרעו בגדיהם שלא כדין כאשר ציווה יוסף לתת הגביע באמתחת בנימין והאחים התביישו על כך שהם היו קרועי בגדים, וזה פירוש חליפות שנתן להן חליפי בגדיהם שקרעו.

הנה הגר"י זילברשטיין שליט"א בספרו חשוקי חמד על מסכת עירובין (דף י"ט ע"א) הסתפק באדם שהרג בשגגה, האם יש ענין שישלם לבניו חליפות שקרעו בשעת הקריעה, ומביא בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק או"ח סימן ל"ד) והובאו דבריו בשערי תשובה (סימן תר"ג סק"א) שדן באדם ששלח שליח כדי לסוחר בסחורה שלו, והשליח מת בדרך, וכתב בתוך דבריו שאם רצונו ליתן איזה מתנה ליתומי הנהרג דבר טוב יעשה האם חלק מדרכי התשובה הוא גם לשלם לבני הנפטר, דמי החליפות שקרעו על מות אביהם. והביא ראיה לדבריו: מהא דכתבו הראשונים דלכן נתן יוסף לכולם חליפות שמלות, לפי שגרם להם שקרעו בגדיהם כשצווה לתת הגביע באמתחת בנימין, על כן נתן להם חליפותיהם לפי זה לכאורה יש מקום לאותו הורג בשגגה הרוצה לצאת ידי שמים, לשלם לבנים דמי בגדיהם שקרעו. ואולם בהמשך דחה את דבריו שאין מכאן ראיה שצריך לשלם דמי בגדיהם: כי בין כך היו קורעים על אביהם בלא יומו.

רק השאלה באדם שהרג נער צעיר ואביו קרע בגדיו, האם ישלם לאב דמי בגדיו, וכאן אין סופו של האב לקרוע בגדיו על בנו הצעיר. וכתב שיתכן לחלק: שבקריעה על מת מקיימים מצוה, ואם כן אולי אין זה נקרא שגרם לו הפסד, דאדרבה זיכה אותו במצווה, מה שאין כן במה שהאחים קרעו, הם לא קיימו מצוה, שהרי לא קרעו על מת.

6. מגיד שיעור הנוסע באוטובוס האם מותר לו להכין שיעור באוטובוס? הוכח מפרשת השבוע!

דרכים פטורים מן המצות אבל חייבים בדברי תורה כמו שנאמר: ודברת בם גוי ובלכתך בדרך.

ובגליוני הש"ס בגמרא במסכת סוכה (דף כ"ו ע"א) תמה על דברי המהרש"א וז"ל: לא מצינו הולכי דרכים שיהיו פטורים מכלום, מלבד מסוכה מטעמה דתשבו כעין תדורו, ועיין בגמרא במסכת סוכה (דף כ"ו ע"א) וברש"י שם ואם כוונתו שאין בידו לקיים דבר בהליכה בדרך מלבד דברי תורה שאפשר לדבר ולעין בתורה עם ההליכה, ומכל מקום לא מתאים לשון פטור על דבר שאי אפשר במציאות לקיימו.

וכן איתא בגמרא במסכת סוטה (דף מ"ו ע"א) המהלך בדרך יעסוק בתורה שנאמר: "כי לוית חן הם לראשית וענקים לגרונותיך" (משלי א' ט'). וכתב המהרש"א במקום כי ההולך בדרך יחידי בלא לוויה דמו בראשו וצריך חן ורחמים כמו שתקנו בתפלת הדרך ותננו לחן ולחסד בענין

עמהם, כי היה עשרה בלא הקב"ה, ואף על פי כן לא רצה יוסף לגלות ולהודיע לאביו כי הוא חי.

עוד תרצו הדעת זקנים לבעלי התוספת (בראשית ל"ז ל"ה בד"ה ויבך אותו אביו) ובשו"ת הריב"ש (סימן רמ"ט): לפני שמכרו את יוסף השביעהו אותו שלא יספר כלום לאביו ולא יחזור לשם.

הכלי יקר (בראשית פרק מ"ב) והשפת אמת (בראשית פרשת ויגש) תרצו: שמה שלא גילה לאביו עדיין כי הוא חי לפי שחשב אם הקב"ה לא גילה לו אם כן רצה הקב"ה בצערו עשרים ושנים שנה מדה כנגד מדה ואיך יגלה הוא מה שכיסה הקב"ה, כי מצא בשכלו שנגזר על אביו צער עשרים ושנים שנים שלמים מיום ליום כנגד אותן עשרים ושנים שנים שלא קיים מצות כיבוד אביו, ואחר שנשלמו אז נתודע יוסף אל אחיו.

הדעת זקנים לבעלי התוספת (בראשית ל"ז ל"ה בד"ה ויבך אותו אביו) מתרץ: כי כשהיה עבד לא רצה להגיד לו כי יותר היה מצערו וכן כשהיה בבית הסוהר, וגם כשהיה מלך לא יאמין לו, כי אפילו לבסוף כשספרו לו אחיו לא האמין כדכתיב "ויפג לבו כי לא האמין להם" (מ"ה א').

עוד מתרץ הדעת זקנים לבעלי התוספת (בראשית ל"ז ל"ה בד"ה ויבך אותו אביו): אם היה מגיד לאביו היה ירא שמה ישמעו אחיו וייבהלו ויברחו זה לצפון וזה לדרום מרוב פחד שייראו שיהרגם ונמצא אביו מצטער עליהם וגורם צער גדול לאביו, ולכן המתין עד שבאו אחיו אצלו ונתגלה להם תחילה ופייסם בדברים שאין בלבו עליהם.

הרמב"ן (בראשית פרק מ"ב פסוק ט') מתרץ: דלכן לא רצה להגיד להם אני יוסף אחיכם, ולאמר מהרו ועלו אל אבי וישלח העגלות כאשר עשה

אוצר הספרים

שע"י בית המדרש "בית - יוסף"

לע"נ רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן

לאחר ובחסידי שמים זכינו והתרבו ספסלי הלומדים

על ידי אברכי חמד העמלים בתורה הציבור הרחב הקובע עיתים לתורה ושל כל הצעירים ובני הנוער

הקובע את עיקר מושבו בבית המדרש שלנו בגבעת זאב בכל שעות היממה

דרושה לנו בדחיפות ספריה גדולה וחדשה עבור ספרי הקודש

וכן תלמוד ירושלמי מהדורת שוטנשטיין, רמב"ם במהדורת פרנקל, וכן ספרי ראשונים שו"ת ואחרונים על הש"ס ספרי הלכה ומדרשים.

לטובת מוסרי השיעורים והמשתתפים, ציבור הלומדים, אברכי הכולל וכל באי בית המדרש.

זו ההזדמנות שלך לקחת חלק בהפעלת התורה במהפכה הרוחנית בגבעת זאב ובזיכוי הרבים.

ניתן להנציח על גבי הספרים לבריאות, הצלחה, שלום בית, זש"ק ולע"נ קרובים וידידים.

לפרטים הרב יוסף ויצמן 052-8144488. הרב שמעון נעים 058-7700681

ניתן לתרום ולסייע גם בביט למספר: 052-8144488

רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב פלאפון: 052-8144488

"לכולם נתן יוסף לאיש חליפות שמלות" (מה כב)

ויש להקשות: מדוע שלח יוסף בגדים לכל אחיו השבטים, וכי היו מחוסרים בגדים?

רבי אברהם סבע זיע"א בספרו צרור המור מבאר: שיוסף הביא לאחים בגדים חדשים כדי להוציא מלבם שאין בלבו שום קנאה עליהם. הם הפשיטו כותנתו שנאמר "ויפשיטו את יוסף". והוא שלם להם טובה תחת רעה כדי שידעו שמחל להם על כך.

"וישלח את אחיו וילכו ויאמר אליהם אל תרגזו בדרך" (מה כד).

איתא בגמרא במסכת תענית (דף י' ע"ב) אמר רבי אלעזר אמר להם יוסף לאחיו אל תתעסקו בדבר הלכה, שמא תרגזו עליכם הדרך, איני והאמר רבי אלעאי בר ברכיה שני תלמידי חכמים שמהלכים בדרך ואין ביניהן דברי תורה ראויים להישרף, שנאמר "ויהי המה הלכים הלוך ודבר והנה רכב אש וסוסי אש ויפירדו בין שניהם" (מלכים ב' ב'), טעמא דאיכא דיבור, הא ליכא דיבור ראויים להישרף? ומתרצת הגמרא לא קשיה, הא למיגרסא הא לעיוני, אם כן אנו רואים מדברי הגמרא שיש חיוב ללמוד בדרך רך ורק דבר שאינו מצריך עיון.

והנה המהרש"א בגמרא במסכת תענית (דף י' ע"ב) כתב וז"ל: אמר ליה אל תרגזו ותעיינו בדבר שנצטויתם בדרך, דהיינו דברי תורה שהולכי

בהלכה דילמא אתי לאיטרודי, וכתב המגן אברהם ואפשר דביושב בעגלה ואיש אחר מנהיג הסוסים שרי אפילו עיון.

ואולם צריך ביאור מה הוא שורש הספק שמסתפק המגן אברהם בזה, והרי כיון שיש עגלון אחר שמנהיג את הסוסים ליכא שום חשש, ובשולחן ערוך הרב באמת כתב שמותר בלא ספק, ויש לומר דאולי סבר המגן אברהם דלא פלוג.

ואולי אפשר לבאר שכוונתו של המגן אברהם הוא על פי מה שכתב בשו"ע הרב שכל החשש הוא שכאשר לומד בדרך בעיון שמא יתעה בדרך, ואם כן הרי פעם לא היו הדרכים מסומנות ומסודרות כמו היום אלא כל הדרכים היו משובשים ולפעמים צריכים להראות לבעל העגלה הדרך אשר ילך בה כגון שרואה שתועה בדרך ושכיחי טובא, ואם כן יש לומר דגם הנוסע לא יעיין בלימוד כדי שישיש לב כשתועה בדרך לכן מסתפק המגן אברהם.

7. מה הגדרתו של אדם המחובר למכונת לב ריאה בעת ניתוח לב? הוכח מפרשת השבוע!

ומתפזר בחיצוני הגוף ויאפס הלב בהתקררו, ובמצב כזה לא נחשב עוד מת ממש וישנם עדיין דרכי - הצלה.

והכי נמי נאמר בדומה לזה במצב - הלב שבשאלתנו, ולב כזה היות ואינו מוצא ממקומו ואינו מנותק מכלי הדם הראשיים הוא עודנו בבחינה של "כי מי אשר יחובר אל כל החיים יש בטחון". אבל לאחר העיון נראה דאין הדבר כן, ואין הנידון דומה לריאה, וישנו הבדל גדול בין היכא שפעילות הלב נפסקת בלי גורם ופעילות חיצונית לבין היכא שנפסקת על ידי פעולה וגורם חיצוני. דגדר של "ויפג לבו" ישנו רק היכא דלא איתעביד ביה מעשה להביאו לידי כך, אבל לא היכי שבידי אדם חוסמים בעדו ומנתקים אותו ממקור חיותו ומשתקים אותו מפעילותו על ידי חסימת זרימת הדם לשריר הלב והפסקת פעולת הלב לחלוטין באמצעות חומרים משתקים, אזי נחשב הלב לאחר מיכן רק "כמנוח בדיקולא", ודינו לאותו העת כניטל הלב ממש. ולפי הנידון שלנו ישנם גם ידיים מוכיחות לכך, כי גבי גדר של "ויפג לבו" גם בלי שמקדימים רפואה למכה לתת בינתיים תחליף ללב שהפסיק לפעול כביכול, בכל זאת הוא חוזר לאחר מיכן ע"י אחיזת אמצעים לחיותו, וזה מראה שגם מקודם לכן היה במעמקיו מחובר עדנה אל החיים. אבל כאן בנידוננו אילולא התחליף הזמני המיידית של מכונת לב - ריאה שמחברים אל גופו כדי שימשמש כממלא - מקום הלב, היה החולה מת ולא היה בשום פנים ביכולת אחר כך להחזיר את הלב לחיותו, ולא עוד אלא כדי להחזיר את הלב לחיותו דרוש בנידוננו פעולה של בקום ועשה, היינו הסרת המחסום וכו' ובלי זה לא יחזור לחיותו, ומה שאין כן בהיחא ד"ויפג לבו" שמה זה בגדר של "שינוי החוזר לברייתו". לאור כל האמור המסקנה המתבקשת היא: כי זה שאנטומית לא מנתקים את הלב מכלי הדם איננו מקיל מחומר הבעיה, ומוכרחים אנו בעל כרחינו לבוא עלה לכל הדברים שכתבתי וציידתי בזה בתשובתי הקודמת (ע"ש סי' כד) ומשנתנו לא זה ממקומה, שלא פקעי זיקת הבעל כלל, ולא תפסי באשתו קידושין כלל והבעל מותר בה כמקודם ולא טעון קידושין מחדש כלל וכלל.

8. מדוע לא התיר יהודה את הנידוי והרי תלמיד חכם מתיר לעצמו את הנידוי?

שמתא משמת נפשיה והדר משמת לבר בי רב וכי עייל לביתיה שרי לנפשיה והדר שארי לבר בי רב ואלמלא שכן מהו ששאל היכי דמי והלא בכל ענין שנדה עצמו אפילו לעבירה שנודמנה לו הוא מתיר לעצמו אלא לא נאמר אלא בענין זה וכיוצא בו אבל כל שנדה עצמו לעבירה שנודמנה לו כגון שהזכיר שם שמים לבטלה וכיוצא בה אף על פי שיכול לנדות את עצמו אינו מתיר לעצמו, ולכן יהודה לא היה יכול להתיר לעצמו.

ובספר זיו משנה בהלכות תלמוד תורה (פרק ז') הקשה על הכסף משנה: דהרי גם יהודה לא היה חייב נדוי ואם כן קשה זה גם לדידה.

עוד מתרץ הכסף משנה בהלכות תלמוד תורה: מודה רבינו הרמב"ם בשנידה עצמו לעשות דבר פלוני לפלוני כי ההיא דיהודה דאין מתירין לו אלא מדעת אותו פלוני, והפרי חדש השיג על דברי הכסף משנה וז"ל: ודברי תימה הם לומר דבנידה עצמו על דעת פלוני שיכול להפר לעצמו, וכשנידה עצמו לעשות דבר פלוני לפלוני אף שעשאו אין מתירין לו אלא מדעת אותו פלוני ולמה אנו צריכין עוד לדעתו של אותו פלוני כיון שקיים מה שגדר לו ומשמע ודאי דכ"ש בכהאי גוונא דמצי להפר לעצמו.

בשו"ת הרשב"א (חלק י' סימן שכ"ו) וכן הפרי חדש (הלכות תלמוד תורה פרק ז') תרצו: שיהודה טעה בדין זה והוא היה סבור שמכיוון שהוא עצמו

ובעיני כל רואינו, ועל כן אמר שהתורה שעוסק בה תהיה במקום לוייה ליתן לו חן לראשו בעיני כל רואיו ושלא יהיה דמו בראשו, וכן שנינו במשנה במסכת אבות (פ"ג משנה ז') המהלך בדרך יחידי ומפנה לבו לבטלה הרי זה מתחייב בנפשו ומסיים הכא בהאי קרא וענקים גוי' כי תהיה התורה לך לעזר במקום בני ענק וגיבורים שלא תצטרך לגיבורים שישמרך. וכן כתב בקיצור שולחן ערוך (סימן ס"ח) כשהוא בדרך יעסוק בתורה, שנאמר ובלכתך בדרך.

ולפי זה יש לחקור מה יהיה הדין לגבי מגיד שיעור הנוסע באוטובוס האם מותר להכין שיעור או דילמא כיון שאסור להתעמק בדרך אסור.

הנה המגן אברהם (סימן ק"י) כתב אפשר דביושב בעגלה ואיש אחר מנהיג הסוסים שרי ללמוד אפילו עיון.

וכן כתב המשנה ברורה (סימן ק"י ס"ק כ') ויעסוק בתורה בדרך וכבר אמרו המהלך בדרך ומפנה לבו לבטלה מתחייב בנפשו אבל לא יעיין

"ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם" (מה כו)

והוא הרמב"ן: ויפג לבו שנתבטל לבו ופסקה נשימתו, כי פסקה תנועת הלב והיה כמת, וזה העניין ידוע בבוא השמחה פתאום, והוזכר בספרי הרפואות כי לא יסבלו זה הזקנים וחלושי הכח שיתעלפו רבים מהם בבוא להם שמחה בפתע פתאום, כי יהיה הלב נרחב ונפתח פתאום והחום התולדי יוצא ומתפזר בחיצוני הגוף ויאפס הלב בהתקררו, והנה נפל הזקן כמת. ואמר "כי לא האמין להם" להגיד שעמד זמן גדול מן היום והוא שוכב דומם בעבור שלא האמין להם, כי הידוע בעלון הזה שיצטקו לו וירגילו אותו בשמחה ההיא עד שתקבע בו בנחת רוח, וזה טעם "ויידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם וירא את העגלות" כי היו צועקים באזניו דברי יוסף ומביאים לפניו העגלות, אז שבה רוחו אליו וחזרה נשימתו וחיה וזהו "ותחי רוח יעקב אביהם" עכ"ל.

הגאון רבי אליעזר יהודה ולדנברג זצ"ל בספרו שו"ת ציץ אליעזר (חט"ז סי' כד וכן בסימן סד) הביא את דברי הרמב"ן לגבי הנידון על הגדרתו ההלכתית של אדם שבעת ניתוח לב, הלב מנותק והאדם מחובר למכונת לב ריאה מה דינו. דהרי מכיוון שאי אפשר לאדם לחיות בלי לב, הרי דינו בשעה זו שניתקו את לבו ממנו כדין נבלה, ואם כן מה דין אשתו באותה השעה, האם הותרה האישות שביניהם, ודינה כפנויה, והבא עליה לא יתחייב משום ביאה על אשת איש, וכמו כן אם צריך בעלה לאחר מכן כשחוזר לחיותו עם החזרת וחיבור לבו אל גופו לחזור ולקדשה מחדש.

בתחילת דבריו רצה לדמות מצב זה, למצב המתואר כאן ברמב"ן במה שעבר על לבו של יעקב אבינו בעת שהתבשר שיוסף חי. ובהמשך כותב: שבכגון דא שהלב איננו מוצא ממקומו ולא מנותק אנטומית מכלי הדם ורק פעולת הלב נפסקת אם כן יש לתת לזה רק דין של "ויפג לבו" שכן שהרמב"ן עה"ת (בראשית מה כו) מתאר שהוא מצב של "נתבטל לבו ופסקה נשימתו כי פסקה תנועת הלב והיה כמת, והחום התולדי יוצא

איתא בגמרא במסכת נדרים (דף ז' ע"ב) א"ר גידל אמר רב תלמיד חכם מנדה לעצמו ומיפר לעצמו פשיטא מהו דתימא אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים, קמ"ל, היכי דמי כי הא דמר זוטרא חסידא כי מחייב בר בי רב שמתא, משמת נפשיה ברישא והדר משמת בר בי רב, וכי עייל לביתיה, שרי לנפשיה והדר שרי ליה.

וכן פסק הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה (פרק ' הלכה י"א) תלמיד חכם שנידה עצמו ואפילו נידה עצמו על דעת פלוני ואפילו על דבר שחייב עליו נידוי הרי זה מיפר לעצמו.

והקשו הראב"ד, האור החיים הקדוש (פרשת מקץ), וכן בשו"ת הרשב"א (חלק י' סימן שכ"ו): על כך מהא דכתוב בפרשת השבוע "וחטאתי לאבי כל הימים", ואומרת על כך הגמרא במסכת מכות (דף י"א ע"ב) דיהודה נשאר מנודה, אם כך צריך ביאור: מדוע לא התיר יהודה לעצמו את הנדר, והרי תלמיד חכם מתיר לעצמו את הנדר?

הכסף משנה (שם) מתרץ: על פי מה שכתבו הראשונים עיין מאירי ר"ן רשב"א (נדרים שם) שדווקא בשלא נדה עצמו לשום דבר שיהא ראוי עליו לנידוי אלא לכבוד אחרים או להכנעת עצמו וכיוצא באלו וזהו ששאלו עליה היכי דמי והשיבו עליה כי הא דמר זוטרא כי הווה מחייב בר בי רב

המגדל עוז על הרמב"ם מתרץ: שבאמת יהודה היה יכול להתיר לעצמו את הנדר אלא משמים סיבבו שלא יתיר את הנדר מכיוון שהיה מחוייב נידוי על מעשה תמר.

הבי"ח (יו"ד סימן של"ד) מבאר: מכיוון שהיה מנודה לעולם הבא לכן לא היה יכול להתיר שהרי נידוי לעולם הבא אין לו התרה.

9. אדם שצריך לכתוב שם אביו על מסמך רשמי איך יכתוב זאת?

ובחדר מיון מבקשים ממנו למלא טופס, ושם גם צריך לציין שם אביו, האם מותר לו לכתוב זאת, ואיך יכתבנו?

והנה כתב מרן השולחן ערוך (יו"ד סימן רמ סעיף ב): ולא יקראנו בשמו, לא בחייו ולא במותו, אלא אומר אבא מארי.

ובשו"ת עמק שאלה (יו"ד סימן סו) נשאל אם גם בכתיבה הדבר אסור כמו באמירה ובקריאה בשם, וכתב שלכאורה זה תלוי במחלוקת הפוסקים, אם כתיבה כדיבור דמי אם לאו.

כאשר מתכוון לכבד את אביו מותר

דבהיפך זה אמרו בכבוד אב דלא יקרא את אביו בשמו, ואפילו אחרים שנקראו בשם אביו לא יקרא אותם בשם, ויש לומר דרבוותא הווה אף על גב דנשתנו אפיה דאביו כי כלבא, ואין לך מבוזה בעיני הבריות ככלב לא היה מבוזה בעיני בנו, לקרות עצמו על שם אביו, כאלו עדיין בגדולתו, וזה מה שנאמר 'בן יכבד אבי' כאלו אביו עדיין בכבודו.

איך כתב הטור שם אביו

מהר"ם בתשובותיו חותם מאיר בר ברוך וכהנה רבים מגדולי ישראל שחותמים שם אביהם, ומוכרח לחלק בין הזכרה בפיו לכתובה. ואולי יאמר מהרש"ל דשאני חתימה דמוכרחים לחתום שם אביהם דאי לאו אינו ניכר מי הוא המדבר או פוסק או גוזר.

וכן כתב בשו"ת דברי חיים (ח"ב השמטות לסימן מג) שבחתימה אין איסור כתיבה, שהרי תקנו חז"ל כשהעדים חותמים יכתבו שם אבותיהם, ואם איתא דאסור האידן יתקנו רבנן מילתא דאסורא, אלא ודאי דליכא איסור כלל, כיון דאינו מכוון רק שיכירו אותו מי הוא, והכא נמי בכל מקום אם אין עושה רק להיכרות שמו אין איסור כלל, וכן מציינו גדולי עולם כרמב"ם ז"ל שכתב אני משה בר מיימון וכן הראב"ד ז"ל חתם אברהם בר דוד, ע"ש.

דעת האגרות משה שבכתיבה מותר

פעמים משה, בלא להזכיר משה רבינו, ובשלמה בתורה ובתנ"ך אסור להוסיף, אך בגמרא למה הזכירו כן, אלא על כרחך שבכתיבה אין איסור, אך הקשה על עצמו, שא"כ כשלומדים יש לומר משה רבינו, ולא מציינו שעושים כן, אלא צריך לומר, כיון שכן כתיב בתורה, לא מוסיפים כי לא פלוג, או משום שגדול מרבן שמו. לאור זאת, אם יכול להוסיף לפני שם אביו אבי מורי, או על כל פנים ר' עדיף לעשות כן, אך אם אי אפשר לעשות כן, יכול לסמוך על הפוסקים שבכתיבה אין איסור לכתוב שם אביו.

כבר קיים את נדרו במה שהעלה עמו את בנימין ואפילו תימא שלא העלה עמו כיון שהתברר לו שלא היה עוד בנימין בסכנה קיים את נדרו מיקרי דבנדרים אזלינן בתר הכוונה וכיון דכן היה סבור בדעתו שלא היה צריך עוד התרה משום הכי יהודה לא התיר לעצמו את הנדר.

"וייסע ישראל וכל אשר לו ויבא בארה שבע ויזבח זבחים לאלוהי אביו יצחק" (מו א)

והגר"י זילברשטיין שליט"א בספרו חש"ח על הגמרא במסכת סנהדרין (דף צו ע"א) הסתפק: כאשר האדם אינו חש בטוב ומגיע לבית חולים, זקנו לפיכך תלה ביצחק ולא באברהם.

והגר"י זילברשטיין שליט"א בספרו חש"ח על הגמרא במסכת סנהדרין (דף צו ע"א) הסתפק: כאשר האדם אינו חש בטוב ומגיע לבית חולים, זקנו לפיכך תלה ביצחק ולא באברהם.

ובספר רוח חיים כתב שאסור לכתוב שם אביו, אלא אם כן מתכוון לתת כבוד לאביו, והביא ראיה לדבריו מהא דאמרינן בגמרא במסכת סנהדרין (דף צו ע"א) בלאדן מלכא הוה, ואישתני אפיה והוה כי דכלבא, הוה יתיב בריה על מלכותה, כי הוה כתיב הוה כתיב שמיה ושמיה דאבוה בלאדן מלכא, היינו דכתיב 'בן יכבד אבי'. וכתב המהרש"א לכאורה

ובים של שלמה על מסכת קידושין (פ"א סימן סה) כתב: יש מקשין על הטור, שכתב וא"א הרא"ש, למה הזכירו בשמו, ולא כתב אבי מורי בלבד? ורוצים לחלק בין הזכרה בפיו לכתובה. ואני אומר, שאין ראייה לדבריהם, שהוא הזכירו בלשון צח, במילת כבוד ושבח, וא"א הרא"ש, ר"ל ראש לכל ישראל, ולא שכתב או שאומר וא"א ר' אשרי ז"ל.

והנה ע"ז בשו"ת יוסף אומץ (סימן פז) ולפום ריהטא נראה דמה שחילקו בין הזכרה בפיו לכתובה הוא חילוק נאה. ולדברי מהרש"ל ז"ל שאין לחלק הרי מציינו שרש"י ז"ל חותם שלמה בר יצחק בכמה תשובות שמביא בספר שבולי הלקט. וכן הרמב"ם חותם בתשובותיו בכמה תשובות משה בר' מיימון, וכן רש"ב"ם חותמים שמואל בר' מאיר, יעקב בר' מאיר, וכן הרא"ש חותם בתשובותיו אשר בר' יחיאל. וכן

וכן כתב הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בספרו שו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סימן קלג) דעל כתיבה ליכא איסור, וגם הזינן שגדולי עולם חתמו עצמן בשמו ושם אביו, כהרמב"ם שכתב בכמה מקומות אני משה בן מיימון, ולכן צריך לומר דבכתיבה ליכא איסור להזכיר השם ואף לא בתוארים. ואף שיש לומר שחתימה שאני. אך נראה שיש חילוק בין אמירה לכתובה, ואפשר שבכתיבה ליכא כלל איסור זה.

השדי חמד (מערכת כ כלל קד) הביא שבספר צפיחית בדבש (סימן נה) כתב להביא ראיה שאין להקפיד בכתיבה, שהרי בש"ס איתא כמה

לרגל העצב הביטחוני החצור הפוקד את ארצנו ופיקודים בבית העדרים פשיטות תפילה ולימוד תורה ופעילות תורנית רבה בקריאת תהילים ולימוד פשיטות והתחזקות לטען הצלחת הפערכה ולטען שובם של אחינו הח"לים והשבויים והנעדרים.

אנו זקוקים בדחיפות לכיבוד, פוערים חד פעמיים, סכ"ס, כוסות, צלחות, קפה, תה, סוכר, נס קפה פגורען, פטל, עוגיות, כיבוד קל, עיני עתיקה לטען הלוודים.

**לפרטים הרב שמעון: 058-7700681 הרב יוסף: 052-8144488 הרב אראל: 054-6887982
ניתן לתרום גם בבית למספר: 052-8144488**

10. האם מותר לאדם לקרוא לסבו בשמו הפרטי? הוכח מפרשת השבוע!

בפסוק ויזבח יעקב, וכן כתב הבי"ח (יו"ד סימן ר"מ) שדבריו של המהר"ק שאין אדם חייב בכבוד זקנו הם נגד מדרש מפורש בפרשת השבוע.

ויש לעיין מכיוון שיש חיוב לכבד את זקנו האם יהיה מותר לנכד לקרוא לזקנו בשמו הפרטי כמו דקימ"ל בדברי מרן בשולחן ערוך (יו"ד סימן ר"מ ס"ק ב') שאסור להזכיר את אביו בשמו או דילמא מותר להזכיר את זקנו בשמו דלגבי הך מילתא אינו חייב בכבוד זקנו.

"ויזבח זבחים לאלוהי אביו יצחק" (מו א)

איתא ברש"י ומקור דבריו של רש"י בדברי המדרש חייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד זקנו, לכן כתב הפסוק אלוהי יצחק ולא כתב אלוהי אברהם, משמע מדבריו דיש חיוב לכבד זקנו רק החיוב לכבד אביו הוא יותר.

וכן כתב הרמ"א (יו"ד סימן ר"מ ס"ק כ"ד) וז"ל: יש אומרים דאין אדם חייב בכבוד זקנו. וכתב על כך המהר"ק (שורש מ"ד): ואינו נראה לי אלא דחייב בכבוד אביו יותר מכבוד אבי אביו כמו דמשמע במדרש

קורא לו כך בפניו, גם יש לסמוך על מחילתו, כמו שמצינו לגבי קימה בפניו שאם הוא מוחל, זה הוא כבודו.

ואפשר לדון ולפלפל בכך שהרי כל הטעם שחייב אדם בכבודו של זקנו, לפי כמה שיטות הוא משום דקימ"ל בני בניו, הרי הן כבנים, אם כך לפי טעם זה מסתבר שיהיה איסור לנכד לקרוא לזקנו בשמו הפרטי כמו שאסור לבן לקרוא בשמו הפרטי של אביו.

ולאחר עיון נוסף מצאתי שכך כתב בשו"ת דברי יציב (אבה"ע סימן ק') דכתב דלאבי אביו אפשר דשרי לקרוא לו בשמו הפרטי, מכיוון שלפי שיטת המהרי"ק אינו חייב כלל לכבודו, ואולם על כל פנים יש לומר דמותר לקרוא לו בשמו הפרטי.

11. האם יש חיוב לנכד לומר קדיש על סבא שלו? הוכח מפרשת השבוע!

ובשו"ת הרמ"א (סימן קי"ח) הביא את דברי המהרי"ק שכתב שלא מצינו שכן הן חייב בכבוד אבי אביו ולכן הרחיק קצת בתחילה שכן הן כחבר יחשב. ולא כן הוא עמד, דהרי אמרו במדרש בראשית רבה סדר ויגש ויזבח יעקב זבחים לאלוהי אביו יצחק ולא לאלוהי אבי אביו, שחייב אדם בכבוד אביו יותר מבכבוד אבי אביו, וכן כתב רש"י פרשת ויגש, אם כן חזינן שכל חייב בכבודו של אבי אביו. ומסיק הרמ"א: שאם האב או האמא מקפידים על בנה שלא יאמר קדיש בחייהם על הסבא, חייב לשמוע בקולם, כי יותר חייב בכבוד אביו ואמו מאשר בכבודו של אבי אביו.

ובשו"ת נודע ביהודה (מהדורה תנינא אורח חיים סימן ח') כתב וז"ל: ועל שטען זה שהמנהג שכן הן אומר קדיש על זקנו, עליו להביא ראיה שע"פ ותיקין נהגו כן כי אין הדבר מצוי, וכחאי גוונא אין לילך אחר המנהג אם לא נודע בוודאי שכן נהגו, אבל בשביל פעם אחת או שתיים שאירע כן, משום זה לא יקרא מנהג, דאמרינן ב"ד טועים היו באותו שעה ולא יחשב מנהג קבוע אלא בדבר שהוא מעשים בכל יום דאי אפשר שיטעו בכל יום.

ובפתחי תשובה (יורה דעה סימן שע"ו) מביא בשם שו"ת תשובה מאהבה (ח"א סי' קע"ח) שבמקום שאין אב על אב ואם ויש בן הן שאומר קדיש על זקנו ויש אחד שאומר בשביל אחד מקרוביו או שהוא מושכר לומר קדיש בשביל אחד ייקח בן הן שני חלקים ואחר חלק אחד.

ובספר לקט הקמח החדש (בסוף כרך ג') בקונטרס בית אברהם האריך לבאר שאמירת הקדיש על הנכדים הוא כעין חיוב המוטל עליהם כמו כל אב, אלא שאדם האב על הוריו קודם להם לעניין תפילה לפני העמוד או במקומות שרק אחד מהאבלים אומר קדיש. מסתבר שעדיף נכדים מחתנים, אבל אין לומר קדיש בלי קבלת רשות מההורים ויש אומרים שגם בקבלת רשות יש בזה סימן רע ולכן באופן כזה יש להעדיף את החתנים. מסתבר שבה נהגו להקל שרק אחד אומר.

12. כאשר אביו אומר לו לעשות דבר הפוך מסבו בקול מי צריך לשמוע? הוכח מפרשת השבוע!

שאברהם אביו ע"ה עדיין חי, אז חייב בכבודו יותר, משא"כ כאן שאברהם כבר מת לכן הזכיר רק יצחק.

יש לעיין כאשר אביו מצוה לעשות שליחות כל שהיא ואבי אביו דהיינו סבו מצוה להיפך למי חייב לשמוע.

הנה בשו"ת שתי הלחם (סימן מ"ג כתב) וז"ל: בפני אביו אם ישאל לו זקנו דבר אחד ששאל לו אביו, נראה לי ודאי דכבוד זקנו עדיף וקודם, מאחר שהוא ואביו, חייבין בכבוד הזקן, וכעין דאמרינן בגמרא במסכת קידושין (דף ל"א) שאם האב אומר השקיני מים והאמא צריך לתת קודם להאב, משום דהבן והאמא חייבים בכבוד האבא, אם כן נראה לו דה"ה הכא.

ובשו"ת שאילת יעקב (ח"א סימן פ"א) כתב שלפי דברי השתי הלחם אפילו אביו מצוה לעשות דבר הפוך ממה שציווהו אבי אביו אינו חייב לשמוע בקול אביו משום דאתה ואביך חייבים בכבודו, וכתב דסברתו תמוה מאוד מאוד.

וכן הגר"י עמדין זצ"ל בספרו שו"ת שאילת יעב"ץ (ח"ב סימן קכ"ט) כתב דזה סברה תמוה מאוד.

נראה לומר לפי מה דאיתא בדבריו של מרן בשולחן ערוך (יו"ד סימן ר"מ ס"ק ב') שכל האיסור שלא לקרוא לאביו בשמו הוא מטעם מורא אב, ולא משום מצות כיבוד, אם כן יש לומר בפשטות דבזקינו זה לא שייך דאפילו לשיטות דחייב אדם בכבוד זקנו, ה"מ כבוד, אבל מורא לא מצאנו שחייב אדם במורא של זקנו.

וכן כתב הפתחי תשובה (סימן רמב ס"ק ו) הובאו דברי הפרי חדש שהקל לומר אבא מרי פלוני, כלומר שאם מוסיף לו תואר כבוד מותר לנקוב בשמו, ונראה שאם האב אוהב שקוראים לו כך ומצטרף כאן ענין מחילתו, אזי, בפניו לא יאמר כך, זה גם לא נדרש כי ברור לכולם מי הוא סבא, אבל שלא בפניו שכך הילדים מכירים אותו, וכך הוא רוצה שיקראנו, וגם מקדים תואר סבא – מותר. ואם אביו מצטער בכך שאינו

יש לחקור האם יש חיוב לנכד לומר קדיש על סביו שנפטר מכיוון שהרי גם הנכד חייב לכבודו או דילמא אין לנכד חיוב לומר קדיש על סבו.

הנה בשו"ת מהרי"ק (סימן ל') כתב וז"ל: נלע"ד דאפילו היינו אומרים שיש לומר קדיש בעבור זקנו או זקנתו דבני בניו הרי הם כבנים, מ"מ לא הוה כבנים ממש, ויש לו לבן ליטול יותר מבן הן וזה דבר פשוט, וכל שכן דלפי הנלע"ד אין לבן הן לומר קדיש בשביל זקנו יותר מאדם אחר, שהרי מצינו שאמירת הקדיש תלוי בחיוב הכבוד, שהרי אמרו הפוסקים ששני אחים נוטלים שני חלקים בקדיש משום שכל אחד חייב בכבוד אביו, ומאחר שהדבר תלוי בכבוד אביו, אם כן נראה שכן הן שאין חייב בכבוד זקנו, שהרי לא מצינו בשום מקום שיתחייב אלא בכבוד האב והאם ואשת אביו בחייו ובעל אמו בחייה ואחיו הגדול, ומוכח להו מקראי כדאמרינן בגמרא במסכת כתובות (דף ק"ג ע"א) או אשת אביו אפילו לאחר מיתת אביו למצווה בעלמא כדאיתא התם, אבל בן הן בכבוד הזקן זה לא מצינו בשום מקום. ואם כן אין לו לומר יותר קדיש מאדם אחר אלא שנהגו כן. והא דאמרינן דבני בניו הרי הם כבנים: היינו דווקא לענין פריה ורביה דאהא קתני לה כדאיתא בבכורות אבל לא לענין אחר. ותדע דכן הוא: שהרי אמרינן בגמרא במסכת בבא קמא (דף קכח) בן הן (הנכד) כשר ויכול להעיד לזקנו לפי דבריו של מר בר רב אשי, ואף על גב דלית הלכתא כוותיה, מכל מקום פשיטא שצריך הוא ליישב הברייתא בגמרא במסכת יבמות (דף ס"ב) דבני בניו הרי הם כבנים, אלא ודאי לענין פריה ורביה דווקא איתמר, ומכל מקום אמת הוא שנהגו שאפילו איש נכרי שאין קרוב כלל אומר קדיש בשביל אחר ואפילו במקום שיש אומרים בשביל אב ואם אלא שאין נוטל כל כך כמו מי שאומר בשביל אב ואם ותמיד עושים פשרה שייטול הנכרי שלישי או רביע והשאר ייטול בשביל אביו ואמו וכ"ש האומר בשביל זקנו שייטול גם הוא חלק אפילו במקום שיש אומר בשביל אב ואם.

"ויסע ישראל וכל אשר לו ויבא בארה שבע ויזבח זבחים לאלוהי אביו יצחק" (מו א')

כתב רש"י בד"ה לאלוהי אביו יצחק - חייב אדם בכבוד אביו יותר מבכבוד זקנו, לפיכך תלה ביצחק ולא באברהם.

והקשה עליו הרמב"ן: שאפילו אם נאמר שהחיוב כבוד הוא יותר גדול לאביו, אז מן הראוי היה לומר לאלוהי אבותיו בלי שייחוד אדם, כמו שאמר האלוהים אשר התהלכו אבותיי לפניו אברהם ויצחק (להלן מח,טו), ובתפלתו אמר אלוהי אבי אברהם ואלוהי אבי יצחק (לב,י).

לכן הרמב"ן עצמו מפרש שיש בפסוק הזה סוד, יגלו לנו אותו שם בבראשית רבה (צד ה), כי כאשר בא יעקב לרדת מצרים ראה כי הגלות יתחיל בו ובזרעו, ופחד ממנו וזבח זבחים רבים לפחד אביו יצחק, שלא תהא מדת הדין מתוחה כנגדו.

ועיין בשו"ת רבי עקיבא איגר (מהדורה קמא סימן סח) בשם ספר לוית חן (פ' ויגש) שמחלק בין היכא שאביו קיים להיכא שכבר מת, שבחיי אביו מחוייב בכיבוד אבי אביו יותר מכיבוד אביו, דאתה ואביך חייבים בכבוד אבי אביך, (כמו שמצינו שחייב בכבוד אביו יותר מכבוד אמו, משום "שאתה ואמך חייבים בכבוד אביך") אבל לאחר מיתת אביו מחוייב בכבוד אביו יותר מכבוד אבי אביו, ולפ"ז מיישב קושיית הרמב"ן, דבכל הני מקומות שיעקב אבינו ע"ה מזכיר אברהם אבינו ע"ה, מיירי היכא

ובשו"ת שם אריה (או"ח סימן א') כתב טעם אחר מדוע אינו חייב לשמוע בקול אביו דאסור תורה ומכשילו בלפני עוור לשמוע לאביו באופן שיעבור אביו על דבר.

וכן בנחלת צבי (יו"ד סימן רמ"ב) כתב דלא מסתבר לומר משום סברה זו שיהיה חיוב כבוד סבא יותר מאבא, דסבא זה יכול רק להכריע מי להקדים בכיבוד, אבל לא לעשות מדבר שאינו חמור לעשות חמור.

וכן במהרש"ג על התורה פרשת ויגש נמי פסק דלא מסתבר לומר דמשום הסברה שאתה ואביך חייבים בכבוד זקנך, יהיה כבוד זקנו חמור משל אביו.

13. האם כאשר פגש יוסף את אביו הוא בירך ברכת שהחיינו וברכת מחיה המתים? הוכח מפרשת השבוע!

הנה הברכי יוסף (או"ח סימן רכ"ה ס"ק א') כתב: דדבר פשוט דכל שכן ראה גדול ממנו או אביו או רבו שמברך שהחיינו ומחיה המתים. והביא ראייה לדבריו: זכר לדבר מדכתיב ומשלוח מנות איש לרעהו, ואמרו בגמרא במסכת מגילה (דף ז' ע"ב) קיימת בנו רבינו וכו' חזינן דגם על רבו שיש רעהו. ומסיק: דמילתא דפשיטא היא דמידי הוא טעמא אלא שנהנה ושמח בראייתו, אם כן לא שנא גדול או קטן ממנו.

ואם כן לפי זה בוודאי מסתבר כשיוסף פגש את אביו בירך מחיה המתים, וכן אביו.

הגאון רבי אברהם ישראל אלטר לנדא זצ"ל חתן הגה"ק רבי ישעיה מקסטירר זצ"ל בספרו שו"ת בית ישראל (ח"א סימן ל"ג) מקשה מדוע לא מצאנו כאש נפגש יוסף עם יעקב אביו שביך שהחיינו?

ומתוך: דכיון שידעו יעקב ויוסף שבוה מתחילת גלות מצרים שוב הו"א כההיא הלכתא שפסק מרן בשולחן ערוך (או"ח סימן תקנ"א ס"ק י"ז) לגבי ימי בין המצרים שטוב לזהר מלומר שהחיינו על פרי או מלבוש.

ובספר נחלת אברהם בפרשתן כתב שיעקב בירך ברכת מחיה המתים כאשר הוא ראה את יוסף.

ובספר פלאות התורה מביא ששאל זאת את מרן שר התורה מו"ר הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, ואמר דמסתבר שברכו מחיה המתים.

ובספר שבולי הלקט (ענין תפילה סימן י"ח) כתב שבא יעקב אבינו במצרים וראה יוסף ושמעון ונתקבצו הוא ובניו כלם כאחד מיד פתחו מלאכי השרת ואמרו ברוך אתה ה' מקבץ נדחי עמו ישראל.

ובבית יוסף אורח חיים (סימן קי"ב) כתב כשבא יעקב למצרים ונתקבצו השבטים עם יוסף אמרו מקבץ נדחי עמו ישראל.

14. האם יש איסור לברך גוי משום איסור לא תחנם?

יעקב שקיים כל התורה עד שלא ניתנה כמו שהעיד על עצמו בפרשת וישלח דתרי"ג מצות שמרתי איך היה מותר לעבור על איסור לא תחנם?

בשו"ת שיח יצחק (סימן צ"ט) מתוך: ע"פ מה שכתב הרמב"ן בפרשת תולדות על הפסוק "יעקב אשר שמע אברהם בקול" (כ"ו ה') דאבות לא קיימו התורה אלא בארץ ישראל, לפי זה אתי שפיר שלא בזה שום חשש איסור, דכאן היה במצרים ושמה לא קיים את התורה, לכן היה מותר לברך את פרעה, ועיין באור החיים הקדוש בפרשת תולדות שחולק על החידוש של הרמב"ן.

ועוד נראה לבאר: מכיוון שפרעה היה המלך של מצרים והיה יעקב צריך כל מיני טובות מותר להתחנף לטובתו ע"פ מה שכתבו הראשונים בגמרא במסכת גיטין (דף ל"ח ע"ב) דהאיסור של לא תחנם זה רק כשעושה את זה לטובת הנכרים אסור, אבל לטובתו של היהודי מותר לתת חן לנכרי, ויתרה מכך כתבו התוס' בגמרא במסכת עירובין (דף ס"ד ע"ב) שבנכרי המתלווה עמו בדרך אין איסור לא תחנם כיון שיצטרך טובתו, כל שכן כאן שפרעה היה המלך של מצרים.

15. מדוע בזמן הזה כאשר אדם הרואה את חברו שלא ראהו הרבה זמן אינו מברך שהחיינו הרי נפסק דצריך לברך?

ושמח בראייתו, ועכשיו בעוה"ר החביבות שבין אדם לחבירו במדרגה שפלה מאד.

וכן בספר חסד לאלפים (סימן רכ"ה אות ט"ו) כתב שבזמן הזה שגברה התנופה בעולם, ויש מי שנראה כאוהב ובקרבו ישים ארבו, לכן אין לברך שהחיינו בשם ומלכות, אלא אם כן על מי שהיה בדרך וחזר.

וכן רבנו יוסף חיים זיע"א כתב בספרו בן איש חי (פרשת עקב אות י"ד) כתב שכעת לא נהגו לברך שהחיינו בשם ומלכות, ויש טעם למנהג. ויש

"ויאסור יוסף מרכתו ועל לקראת ישראל אביו גושנה וירא אליו וייפול על צוואריו" (מו כט)

יש לעיין האם כאשר יוסף פגש את אביו בירך ברכת שהחיינו וברכת "ברוך מחיה המתים" או דילמא לא בירך.

והנה איתא בגמרא במסכת ברכות (דף נ"ח ע"ב): אמר רבי יהושע בן לוי הרואה את חברו לאחר שלשים יום אומר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, לאחר שנים עשר חדש, אומר ברוך מחיה המתים.

וכן פסק מרן בשולחן ערוך (סימן רכ"ה סעיף א'): הרואה את לאחר שלשים יום, אומר שהחיינו, ואחר י"ב חדש מברך מחיה מתים, והוא שחביב עליו הרבה ושמח בראייתו.

וטעם הדבר שלאחר י"ב חודש אומר מחיה המתים: כתב במהרש"א לפי שבכל שנה האדם נידון בראש השנה ויום הכפורים אם למות אם להיות חי ואם רואהו אחר ראש השנה ויום הכיפורים זה ואחר כך אין רואה אותו עד אחר ראש השנה ויום הכיפורים הבא הרי עבר עליו דין אם למות אם לאו ועל כן אומר ברוך מחיה מתים שניצול מדין מיתה בראש השנה ויום כיפור.

יש לחקור כאשר אדם פוגש את חברו לאחר י"ב חודש האם מברך גם ברכת ברוך מחיה המתים וגם שהחיינו או דילמא הוא יברך רק את ברכת ברוך מחיה המתים?

הנה הב"ח (או"ח סימן רכ"ה) כתב וז"ל: משמע ודאי דלאחר שנים עשר חודש כיון שמברך מחיה המתים אין לברך שהחיינו כדלעיל דכשמברך הטוב והמטיב אין לברך שהחיינו דבכלל הטוב והמטיב הוא, הכא נמי בכלל מחיה מתים הוי נמי שהחיינו, וכך הוא משמעות כל הפוסקים, ומצאתי שכתב מהרש"ל בביאורו לטור שכך קיבל הוא מרבותיו ופשוט הוא.

וכן פסק הכהן הגדול מאחיו במשנה ברורה (סימן רכ"ה ס"ק ד') שלאחר י"ב חודש מברך רק מחיה המתים ולא שהחיינו.

"ויברך יעקב את פרעה" (מז ז)

ברש"י כתב היא שאילת שלום כדרך כל הנראים לפני המלכים לפרקים, שלודי"ר בלע"ז לשאול לשלום.

וברמב"ן הקשה על זה: ואינו נראה כן, שאין מדרך מוסר המלוכה שישאל אדם בשלום המלך, וכמו שאמרו בגמ' שבת פ"ט א' כלום יש עבד שנותן שלום לרבו? וכותב הרמב"ן שהיה ברכה ממש, שדרך הזקנים והחסידים הבאים לפני המלכים לברך אותם בעושר ונכסים וכבוד והתנשא מלכותם, וכענין שאמר הכתוב "יחי אדוני המלך דוד לעולם" (מ"א א' ל"א). ובצאתו מלפניו חזר וברך אותו ליטול רשות מלפניו, ואמרו רבותינו תנחומא נשא כ"ושיעלה נילוס לרגלו.

ובשו"ת שיח יצחק (סימן צ"ט) הקשה: איך היה מותר ליעקב לברך את פרעה, והרי אמרין בפוסקים מגן אברהם (סימן קפ"ט) שכאר יש גוי בבית בשעת ברכת המזון בבית. נוהגים לומר כולנו יחד בני ברית, והט"ז כתב שאינו נכון דכיון שאומר כולנו יחד הכל בכלל אלא יאמר אותנו בני ברית כולנו יחד, והטעם לפי שאסור לברך עכו"ם דכתיב לא תחנם, א"כ

יש להקשות: מדוע בזמננו אין מברכים ברכה זו, הרי פסק מרן בשולחן ערוך דצריך לברך בלי שום חולק.

הנה באשל אברהם מבטשאטש (או"ח סימן ר"ל) כתב וז"ל: נשתקע מלברך שהחיינו על ראייתם את עצמם זה עם זה.

ובשו"ת אפרקטא דעניא (ח"ב או"ח סימן ל"ו) מביא שבספר אורחות חיים (סימן רכ"ה בסוף אות ב') הביא בשם אשל אברהם (סימן ר"ל) שכתב ועכשיו נשתקע מלברך שהחיינו והטוב והמטיב על ראייתם זה את זה וטוב רק להרהר או בלשון חול ע"ש, והטעם מובן מאליהו, דהרי התנאי של ברכה זו כמו שכתב בשולחן ערוך (שם) "והוא שחביב עליו הרבה

שפני הנמוס, או מפני פחדו מאיש זה שראהו, יברך בראייתו אע"פ שאינו שמח באמת, וברכתו תהא לבטלה, ומשום כך אין מברכים, כי מי יאמר זיכיתי מחנופה וממורא בשר ודם.

ומרן הראשון לציון מו"ר הגר"ע יוסף זיע"א בספרו שו"ת יחוה דעת (ח"ד סימן י"ז) כתב עוד טעם: שבהיות שמבורא בשו"ת הלכות קטנות (סימן ר"כ) שאם קיבל מכתב מחברו בתוך י"ב חודש, אין לו לברך עליו ברכת מחיה המתים, אף על פי שלא ראהו אלא לאחר י"ב חודש, וכן כתב מרן החיד"א בספרו ברכי יוסף (סימן רכ"ה סק"ג) בשם מר זקנו הגאון רבי אברהם אזולאי, בעל חסד לאברהם, לכן בהיות וכיום נתחדשו כלי תקשורת משוכללים, טלפונים ומברקים אשר בכל הארץ יצא קום ובקצה תבל מליהם, מלבד בי דואר קבוע בכל עיר ובכל מדינה, וגם תיירים הנוסעים במטוסים לכל מקום ומקום, ואפשר לדעת דרכם על חברו השלום לו, ולא יבצר שבתוך שנה שמע מטוב שלומו, לכן לא נהגו לברך ברכה זו.

16. איך היה מותר ליעקב לברך את פרעה שהנילוס יעלה מאליו הרי על ידי זה הוא מסייע לעוברי עבירה?

ובדברי שאול לבעל השואל ומשיב (מהדורה תנינא בפרשת השבוע) הקשה: למה יסייע יעקב ידי עוברי עבירה שיעשה עצמו נעבד? ותיירץ הדברי שאול: באמת קודם שברך אותו יעקב לא היה חושב עצמו פרעה אלוה שלא היה הנילוס עולה לקראתו, לזה אמר במה ברכו שיעלה נילוס לקראתו, ומברכתו ואילך היה נילוס עולה לקראתו ולכך שפיר ברכו כי לא ידע שיעשה עצמו אלוה.

רבי יהונתן אייבשיץ בספרו גור אריה (בפרשת השבוע) תירץ: יראה שלא היה נעשה נס מפורסם לעובד עבודה זרה, והשתא יהיה בוודאי עושים אותו לאלוה, ויראה דהכי פירושו שבביל שהיה פרעה עולה ליאור היה הנילוס מתברך בשעתו ובזמנו, רק שהיה צריך לפרעה לילך על היאור ואז היה היאור מתברך בזמנו, כדרך שהיה ראוי ליאור להיות עולה, והיה ברכתו של יעקב שתמיד יעלה היאור כאשר היה פרעה הולך על היאור מיד יום יום, שכן דרך המלכים לילך על היאור, ולא היה כאן נס נראה, שאין זה רק דרך ברכה מאת ה', דבלאו הכי יאור לעלות.

17. אמר לאשה פנויה הרי את מקודשת לי באלף דולר, ונתן לה צ'ק האם מקודשת? הוכח מפרשת השבוע!

וכעין זה מצינו בחזו"א (אבה"ע סימן מו סק"ו) כל האומר התקדשי לי במנה ונמצא מנה חסר דינר, שלפי שיטת רש"י מקודשת רק אם אמר במפורש שישלם לה את הפרוטה החסרה, אבל אם לא אמר כלום אינה מקודשת, כיון שיתכן וכוונתו היא שקורא למנה חסר דינר "מנה", והיא רוצה מנה שלם דווקא, הרי שלפעמים אדם קורא למנה חסר מנה שלם.

וכן מצינו כעין זה בדברי הרא"ש בדפי הגמרא במסכת פסחים (פ"י סל"ט) שכתב: יש מקשין כיון דקרא קאמר (לגבי ספירת העומר) תספרו חמשים יום, למה אין אנו מונין אלא תשע וארבעים יום, ודוחקים לפרש... ולי נראה שאין אנו צריכים לדחוקות הללו, כיון דכתב ביה בהדיה שבעה שבועות תספר לך, אין לספור יותר משבעה שבועות, ומתספרו חמשים יום לא קשיה מידי, שכן דרך המקרא כשמגיע המניין לסכום עשירית פחות אחת מונה אותו בחשבון עשירית, ואינו משגיח על חסרון האחד, כיצא בו כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים (בראשית מו כז) וכן ארבעים יכנו (דברים כה), עכ"ד. ונראה לומר דהוא הדין בענייננו הרגילות היא לקרוא לצ'ק של אלף דולר, אלף דולר, אלא שאם הבינה את כוונתו שיתכן אלף דולר שלמים, אינה מקודשת אלא אם כן הוא יחליף ויפרוט עבורה את הצ'ק. (חש"ח קידושין ח ע"א).

באות י"ג כותב שיתכן שהטעם שלא נהגו בברכת מחיה המתים, משום שאין דעת הבריות נוחה לברך עליהם מחיה המתים.

ובליקוטי מהרי"ח הלכות ברכת שהחיינו כתב וז"ל והנה העולם אין מברכים ברכה אלו, ואפשר משום דבעינן החביב עליו הרבה ושמח בו ומאן פייס האיך נקרא חביב עליו הרבה, ובעוה"ר ערבה כל שמחה ואין אדם שמח בחברו, ועם כל זה ערום יעשה בדעת.

וכן בנמוקי (או"ח סימן רכ"ה) כתב דהרי לברך ברכה זו בעינן דוקא חברו החביב עליו הרבה ושמח בראייתו, ובעוה"ר קנאת איש מרעהו ושנאת חנם ואם לא יברך מראה בע"כ שאינו חביב עליו, ובהכרח יברך ותהיה ברכתו לבטלה על כן משום לא פלוג מנהג ישראל תורה שלא לברך כלל.

וכן בהליכות שלמה ברכות השבח והראיה (פרק כ"ג ס"ק י"ב) כתב וז"ל: בזמננו אין נוהגים לברך על פני ראיית חבר, ויתכן שהטעם הוא כיון שברכה זונ והגת רק אם הוא באמת שמח בו, וא"כ בזמננו יש לחוש

"ויברך יעקב את פרעה" (מו ז).

וכתב רש"י במקום: כדרך כל הנפטרים מלפני שרים, מברכים אותם ונוטלים רשות, ומה ברכה ברכו, שיעלה נילוס לרגליו, לפי שאין ארץ מצרים שותה מי גשמים אלא נילוס עולה ומשקה, ומברכתו של יעקב ואילך היה פרעה עומד על נילוס והוא עולה לקראתו ומשקה את הארץ. ובבכור שור בגמרא במסכת עירובין (דף נ"ג ע"א) הקשה לכאורה תמה מאי קשיה ליה מה ברכה ברכו? וכי ברכה אחת היא בעולם? והרי אפשר לברך בחיים ואריכות ימים וכדומה, גם הלשון ומברכתו כו' הוא למותר. ותיירץ: על פי מה שכתב במדרש שפרעה עשה עצמו אלוה והיינו מדקשיא ליה לרש"י מה ברכה בירכו כיון שעשה עצמו אלוה וכי יבא אחד לומר לו תזכה לחיים ושאר דברים הלא יתקצף ויאמר הברכות מסורות בידי ואתה מברכני באותן הדברים. לזה מתירץ רש"י שיעלה כו' דהנה אמרו חז"ל במדרש שהוכחתו של פרעה הייתה שהרי הנילוס יוצא לקראתו כמ"ש אשר אמר לי יאורי ואני עשיתני ואם כן אי אפשר היה לעשות עצמו אלוה כי אם מאותו זמן ואילך, ודבר זה לא היה כי אם על פי ברכתו של יעקב, לזה דייק רש"י ומברכתו של יעקב ואילך היה פרעה כו' ובשעת ברכה עדיין לא עשה עצמו אלוה ואפשר היה לברכו.

"ובני יוסף אשר יולד לו במצרים נפש שנים כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים" (מו כז)

אמר לאשה הרי את מקודשת לי באלף דולר, ונתן לה צ'ק על סכום זה, אבל כדי לפדות את הצ'ק האשה צריכה לשלם עמלה לבנק עבור זה. האם מקודשת על ידי הצ'ק?

נאמר בגמרא במסכת קידושין (דף ח ע"א) התקדשי לי במנה זו ונמצא... דינר רע הרי זו מקודשת ויחליף... האי דינר רע היכי דמי... אמר רב פפא כגון דנפיק על ידי הדחק.

ויתכן שאף צ'ק הוא בגדר של דינר רע, ובשלמה צ'ק על מטבע סחיר בארץ, אולי הוא בגדר דינר טוב, כי בהרבה חנויות יקבלו את הצ'ק ככסף סחיר, אך צ'ק במטבע שאינו סחיר, שכדי להשתמש בו בארץ יצטרכו לשלם עמלות, לכאורה הוא בגדר דינר רע, אך אי אפשר לומר שוודאי אינה מקודשת מדין קדשה במנה ונמצא חסר, כי יש אפשרות לקבל את כל הכסף, אם תמצא מישוהו שנוסע לאותה מדינה, ויטכסם לפדות את הצ'ק במחירו המלא, ולכן נראה שהוא בגדר דינר רע, ומקודשת אם הוא יחליף לה את הצ'ק במחיר מלא. ואכן כל זה אם לכולם היה ברור, או שהדברים היו נראים שהולך לקדשה בכסף מזומן, אבל אם הדברים היו נראים שהולך לקדשה בצ'ק, כי הוא הרגילות שלא להחזיק סכום כזה במזומן, ואף האשה מודה שכך הבינה, נראה שמקודשת, ואין כאן חסרון שלא קיבלה את מלוא הסכום, מפני שהרגילות היא לקרוא לצ'ק של אלף דולר, אלף דולר, אפילו שבארץ קשה מאוד להשיג את מלוא התמורה.

לאחר עספר שנים של הדפסת והפצת עלון זה בארץ ובחו"ל, פאחר והוצאת העלון כרוכה בהוצאות כספיות גדולות, לצערנו הרב אנו נאלצים לצמצם פאוד את כעוזת הדפסת והפצת העלונים.

מעוניין לזכות את הרבים? אתה יכול בשמחה להדפיס עלון זה בשלמותו ולהפיצו באזור מגורך.

ניתן לעזור בהוצאת והפצת העלון ולהקדיש עלונים ליחיו הרבים לבריאות אושר נחת זש"ק ולע"ג קרובים וידידים.

המעוניין להיות שותף בהוצאת העלון ולזכות את הרבים ויכל לפנות לטלפון: 052-814448

ניתן ולהיות שותף בזיכוי הרבים ולתרום בביט בטלפון: 052-8144488